

Globaliseringen är bra för svensk ekonomi och svenska värderingar

Dagens Industri den 12 oktober 2022

Under flera decennier har globaliseringen ökat. Världen har blivit mer intimt sammanbunden. Trots att detta har medfört ökat välstånd för de flesta, och minskad global fattigdom, liksom möjligheter till upplevelser utanför hemlandet, har det alltid funnits ett starkt motstånd.

Vissa tror att ett land kan bli rikare, eller i alla fall lyckas bättre, med en förutsägbar och lokalproducerad uppsättning varor och tjänster, än som en del i ett mer svåröverskådligt och svårkontrollerbart globalt handelssystem. Vidare tror vissa att ett lands kulturella kvaliteter och särdrag undermineras när man utsätter sig för internationella influenser. Medan det ekonomiska motståndet mest har kommit från vänstergrupper, har det kulturella motståndet i huvudsak kommit från konservativt håll.

Till följd av motståndet har ökningstakten i globaliseringen i världen klingat av på senare år och kanske till och med förbytts i en minskning. Det är oroväckande, särskilt eftersom tendensen till minskning tyvärr ser ut att förstärkas av Brexit, pandemin och kriget i Ukraina.

Det finns minst två tunga skäl för att värna fortsatt öppenhet gentemot omvärlden. Det ekonomiska skälet är välkänt och väletablerat – genom handel förmår vi skapa större välstånd, genom att de som är relativt bäst på att producera en viss vara gör det oavsett i vilket land de befinner sig. Mindre känt är att globaliseringen faktiskt också verkar kunna medföra kulturella "förbättringar"! Min egen forskning handlar just om att undersöka hur marknadsekonomi och globalisering påverkar sådant som tolerans, tillit och andra attityder och värderingar som gör ett samhälle välfungerande.

Therese Nilsson (professor vid Lunds universitet) och jag visar i en studie att både ekonomisk och kulturell globalisering är förknippad med en starkare vilja hos föräldrar att lära sin barn tolerans. Tolerans torde vara en av de viktigaste attityderna ett samhälle kan ha, i synnerhet när befolkningen kommer från en mängd olika bakgrunder, vilket är fallet i Sverige och många andra länder.

Varför vill föräldrarna lära barn tolerans när globaliseringen är omfattande? Huvudskälet tycks vara att de inser att det är bra för deras barn att ha en öppen attityd i en värld där de kan förväntas möta och umgås med människor som är annorlunda – när de utbildar sig, när de arbetar och i sina privatliv. Om ett land är mer slutet är det inte lika viktigt med tolerans, för man stöter då på det som är invant.

Helt ny forskning av Christian Bjørnskov (professor vid Århus universitet) och mig visar därutöver att globalisering inte utgör ett hot mot en av Sveriges största kulturella tillgångar, hög tillit människor emellan. Vi finner att sambandet mellan tillit och globalisering är svagt – men alltid positivt. Därför verkar den oro vissa känner inför att globaliseringen underminerar sammanhållningen i samhället kunna avvisas. Om något ökar sammanhållningen något, genom att vi litar mer på andra när vi är mer öppna mot omvärlden. Och vice versa – om vi minskar öppenheten kan sammanhållningen försvagas. (Denna studie är ännu inte fackgranskad.)

Slutsatsen är att varken ekonomin eller viktiga kulturella egenskaper i vårt land gynnas av att vi sluter oss och försvårar rörelser över gränser. Likaså har vi ett stort intresse av att andra länder upprätthåller öppenhet för svenska företag och medborgare. Givetvis ska sådana rörelser ske i ordnade former och i enlighet med lagar och andra regelverk – men dessa bör bejaka ett stort mått av öppenhet. Det är en illusion att ökad slutenhet skulle vara ekonomiskt och kulturellt gynnsam.

I en tid när globaliseringen börjar avta behövs internationellt ledarskap som Sverige är väl kvalificerat att utöva. Vi har en fin och lång tradition av öppenhet att vårda och stärka ytterligare. Att så sker är inte bara väsentligt för välståndets skull, utan också för toleransens och tillitens skull. Jag hoppas därför att den nya regeringen väljer globaliseringens väg med kraft och entusiasm.

Niclas Berggren